

In honorem Ivo Goldstein

Prof. dr. sc. Ivo Goldstein –
biobibliographica sexagenario dicata

Prema devetnaestostoljetnom pravilniku o zaštiti od požara, citiranom u dvosveščanoj *Povijesti grada Zagreba*, čiji je glavni urednik i suautor u značajnom opsegu bio Ivo Goldstein, prednost pri evakuaciji ugroženih zgrada imala su djeca, žene i starci iznad 50 godina starosti. Društvene norme tog doba do danas su uvelike izmijenjene, pa se osobe navedene dobi u modernom svijetu više ne smatra potrebitim posebne pozornosti i zaštite. No, kada znanstvenik i javni radnik premaši ne samo pedesetu već joj doda i desetljeće povrh toga, takva dob može poslužiti kao opravdani povod za rekapitulaciju dotadašnjih uspjeha. Stoga ćemo se u ovom kratkom prilogu, povodom njegova šezdesetog rođendana, pokušati osvrnuti na znanstveni, stručni i nastavni doprinos Ive Goldsteina hrvatskoj i svjetskoj historiografiji.

Ivo Goldstein je u svom historiografskom radu pokazao u našim okvirima rijetko viđenu širinu interesa i autorsku plodnost. Započeo je karijeru i znanstveno usavršavanje kao medievist, da bi poslije gotovo dva desetljeća na tom području, spletom okolnosti – pomakom vlastitog interesa prema novijoj povijesti te otvaranjem profesorskog mjesta na kolegiju Hrvatska povijest 20. stoljeća – proširio fokus svog djelovanja i na tu problematiku. No, to nipošto ne znači da je u njegovu historiografskom radu posve nestao interes za medievističke teme. Stoga ćemo ovom prilikom razvrstati njegove profesionalne uspjehe u nekoliko faza, omeđenih ne tematski, već po godinama njegovih znanstveno-nastavnih napredovanja.

Nakon školovanja u zagrebačkoj Klasičnoj gimnaziji, Ivo Goldstein upisao je studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Završivši studij 1979. godine, od 1980. zaposlen je kao asistent-pripravnik na Katedri za opću povijest srednjega vijeka. U ranoj, medievističkoj fazi njegova djelovanja bizantologija je predstavljala njegov primarni interes. Do izbora za docenta 1988. godine Ivo Goldstein je u Zagrebu magistrirao temom „Historiografski kriteriji Prokopija iz Cezareje“, a potom u Beogradu doktorirao temom „Bizant na Jadranu od Justinijana do Bazilija I (6-9. stoljeće)“. Dijelovi magistarskog rada u prilagođenim su verzijama objavljeni u znanstvenim časopisima (*Historijski zbornik*, *Zbornik radova Vizantološkog instituta*), a u toj je fazi svog rada objavio i niz drugih članaka o temama iz ranosrednjovjekovne povijesti u *Historijskom zborniku*, *Radovima Instituta za hrvatsku povijest* i drugim publikacijama. U tom je razdoblju bio i na dvama dužim studijskim boravcima: 1981./1982. godine u Parizu, na École des Hautes Études en Sciences Sociales, te 1987./1988. godine u Ateni. Od 1987. počeo je nastupati kao izlagač na domaćim i međunarodnim znanstvenim konferencijama,

nastupivši tim povodom tijekom svoje karijere u čitavom nizu zemalja (Slovenija, Austrija, Italija, Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Nizozemska, Grčka, SAD, Mađarska, BiH, Crna Gora, Srbija, Bugarska, Norveška, Češka, Poljska, Rusija, Gruzija itd.). Pored znanstvenog rada, do 1988. objavio je i niz stručnih članaka te je sudjelovao kao prevoditelj i redaktor toponima u radu na hrvatskom prijevodu Timesova *Atlasa svjetske povijesti* (1986.), kao suradnik u minhenskom izdanju *Lexikon des Mittelalters* te scenarist nekoliko kraćih priloga za školski program Televizije Zagreb. U tom je razdoblju već od 1984. držao nastavu i ispite na kolegiju Opća povijest srednjega vijeka na studiju povijesti na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, gdje je ubrzo bio izabran i za predstojnika Katedre za opću povijest srednjega vijeka. Tu će dužnost vršiti sve do 2003. godine, kada prelazi na Katedru za hrvatsku povijest na istom fakultetu, gdje preuzima nastavne teme iz suvremene hrvatske povijesti.

Druga, docentska faza rada Ive Goldsteina započinje 1988. i traje do 1996. godine. U početku tog razdoblja nastavio se baviti prvenstveno medievističkim temama. Tako je 1992. objavio kao knjigu prerađeni tekst doktorske disertacije, a 1995. i knjigu *Hrvatski rani srednji vijek*. Nastavio je objavljivati u znanstvenim i stručnim publikacijama u Hrvatskoj i inozemstvu o temama u vezi s etnogenozom Hrvata, ranosrednjovjekovnim županijama te položajem Židova u Bizantu, a već tada nazire se i sve jači interes za teme iz hrvatske suvremene povijesti. Tu se osobito ističu radovi objavljeni na temelju izlaganja na znanstvenim skupovima – „Kroatien zwischen Ost und West“, objavljen u Regensburgu 1992., te „Die Forschung über die Juden in Kroatien – Überblick über Forschungsstand und Zukünftige Aufgaben“, objavljen u Eisenstadtu 1993. godine. Uz to, bio je predsjednik Organizacijskog odbora međunarodnog znanstvenog skupa *Sisačka bitka 1593*, održanog u Zagrebu i Sisku 1993. godine, urednik zbornika radova s istog skupa, kao i autor rada o recepciji te bitke u hrvatskoj povijesti i društvu u 19. i 20. stoljeću. Bio je i član uredništva zbornika *Antisemitizam – Holokaust – Antifašizam*, objavljenog u Zagrebu 1996., kao i autor tekstova o antisemitizmu i antifašizmu u istom zborniku. Dotadašnju nastavnu djelatnost proširio je predavanjima na kolegiju Metodologija historije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, od 1988. godine predaje i na postdiplomskom/doktorskom studiju na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a od 1990. godine i na postdiplomskom studiju „Kulturna povijest Jadrana“ pri Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku. Bio je i povremeni predavač Opće povijesti srednjega vijeka na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Osijeku, Pedagoškom fakultetu u Puli Sveučilišta u Rijeci i Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Godine 1989. – 1990. obnašao je dužnost predsjednika Savjeta OOUR-a Humanističke i društvene znanosti, 1990. – 1992. bio pročelnik Odsjeka za povijest, a 1991. – 1996. predstojnik Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta. Od 1992. do

1996. godine bio je voditelj projekta „Hrvatska povijest u ranom srednjem vijeku“ pri Zavodu za hrvatsku povijest, a sudjelovao i u projektu „Hrvatska povijest – sinteze“ pod rukovodstvom akademika Nikše Stančića. Bio je i član predsjedništva Društva za hrvatsku povijesnicu te urednik *Radova Zavoda za hrvatsku povijest* (1993. – 2000.). U ovom je razdoblju nastavio surađivati u radu na *Lexikon des Mittelalters*, a surađuje kao prevoditelj i u radu na hrvatskom izdanju *Biblijskog atlasa* te postaje stručni suradnik za društvene znanosti za *Rječnik hrvatskog jezika* Vladimira Anića (1991.).

Ivo Goldstein izabran je za izvanrednog profesora 1996. godine. U sljedećih je pet godina intenzivnog znanstvenog i stručnog rada dijelom nastavio na dotadašnjem tragu, a dijelom znatno proširio svoje istraživačke horizonte. Prije svega, suradnju s Vladimirom Anićem okrunio je suautorstvom *Rječnika stranih riječi* 1999. godine. Taj je rječnik doživio još jedno dopunjeno izdanje 2002. godine te skraćenu verziju objavljenu 2006. godine. Leksikografski naponi Ive Goldsteina rezultirali su i djelom *Hrvatska – Europa – svijet: kronologija*, u kojem je bio urednik i glavni autor tekstova, priloga i karata. Ta je knjiga, pored prvog (1996.), doživjela i drugo, prošireno izdanje 2002. godine. Uz to, na engleskom je jeziku u Londonu objavio knjigu *Croatia, A History* 1999. godine, a već godinu dana kasnije isto je djelo ponovno objavljeno u Montrealu u fototipskom izdanju. Knjiga *Holokaust u Zagrebu*, koju je objavio 2001. u suautorstvu sa Slavkom Goldsteinom, njegovo je ključno djelo objavljeno u tom razdoblju. Ona predstavlja ne samo prvi pokušaj u hrvatskoj historiografiji da se u skladu sa svjetskim standardima prikaže i analizira uzroke, tijek i rezultate genocida koji su izvršile ustaške i nacističke vlasti nad Židovima u Zagrebu i NDH već je istovremeno i djelo koje je trasiralo njegova daljnja istraživanja tema iz suvremene povijesti. Ta je knjiga, uz znatne izmjene i dopune, objavljena u engleskom prijevodu 2016. godine, polučivši zapažen uspjeh i ušavši u uži izbor za knjigu godine vošingtonskog US Holocaust Memorial Museum, ključne ustanove za istraživanje Holokausta u svjetskim razmjerima. Pored te knjige, Goldstein u toj fazi objavljuje i druge znanstvene radove o sličnim temama: o antisemitizmu u Hrvatskoj, odnosu Stjepana Radića spram Židova, Židovima u međuratnoj Jugoslaviji, Zagrebačkoj židovskoj općini do 1941. te farmi jugoslavenskih židovskih naseljenika u Palestini dvadesetih godina dvadesetog stoljeća. Istovremeno je sudjelovao i u nizu znanstvenih konferencija hrvatskih i srpskih historičara, koje su rezultirale nizom članaka u zbornicima *Dijalog povjesničara-istoričara*. No, to nipošto ne znači da je zane-mario medievističke studije jer je i u ovom razdoblju objavio niz takvih radova, ponajprije o ulozi Bizanta u političkom i društvenom razvoju istočnojadranske obale od 6. do 12. stoljeća. Znatno dio tih tekstova objavljen je u relevantnim stranim publikacijama na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku. Ivo Goldstein nastavio je surađivati u izdavanju niza enciklopedijskih edicija, pored već

navedenog *Lexikon des Mittelalters*, od kojih je u ovom razdoblju najznačajniji bio njegov angažman kao urednika za opću povijest srednjega vijeka u *Hrvatskoj enciklopediji*. Povrh toga, uređivao je i niz publikacija izdanih na njegovu matičnom fakultetu: *Spomenicu Ljube Bobana* (1996., suurednik Marijan Matićka), *Zbornik Mirjane Gross* (1999., suurednici Mario Strecha i Nikša Stančić), kao i zbornik *Zvonimir kralj hrvatski* (1997.), izdan u suradnji HAZU i Zavoda za hrvatsku povijest FFZG. Pored već navedenih nastavnih obaveza, predavao je kolegije iz Opće povijesti srednjega vijeka na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Od 1997. sudjelovao je u istraživanjima u sklopu znanstvenog projekta pod vodstvom akademika Tomislava Raukara „Hrvatska povijest 1102-1526“.

Izbor za redovitog profesora Ivo Goldstein ostvario je 2001. godine. Iako u godinama kada mnogi znanstvenici publiciraju sve manje rezultata izvornih istraživanja, on je još jače prionuo poslu i objavio čitav niz studija o temama iz srednjovjekovne svjetske te moderne i suvremene hrvatske povijesti. Tu treba istaknuti prvenstveno knjigu *Hrvatska povijest* (2003.), koja je kasnije doživjela još dva dopunjena i proširena izdanja (2008. i 2013.), kao i slovenski te albanski prijevod (2008. i 2016.). U pripremi su i rusko te talijansko izdanje navedene knjige. Osim toga, izdao je i knjigu *Židovi u Zagrebu 1918-1941* (2004.), kojom je nastavio ciklus djela o povijesti zagrebačke židovske zajednice. Svoje bizantološke studije rekapitulirao je u knjizi *Hrvati, hrvatske zemlje i Bizant* (2003.), a u suautorstvu s Borislavom Grginom izdao je sveučilišni udžbenik *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku* (2006.). Objavio je i velik broj znanstvenih i stručnih članaka, kako u domaćim tako i u stranim publikacijama. Dio tih članaka i dalje je tematski vezan uz bizantološke studije: od utjecaja Bizanta na istočnojadranskoj obali do bizantskih izvora za osmansko osvajanje Bosne. No, u tom je razdoblju sve veći udio njegovih priloga o temama iz moderne i suvremene povijesti, osobito o povijesti Židova u Hrvatskoj i Jugoslaviji, s posebnim naglaskom na njihovo stradanje tijekom Drugog svjetskog rata. Uz to, objavljuje i prve priloge o osobi i značenju Josipa Broza Tita, koji će u kasnijoj fazi predstavljati značajan objekt njegova istraživačkog rada, te niz radova o Narodnooslobodilačkom pokretu, nacionalnim odnosima Srba i Hrvata u Drugom svjetskom ratu te posljedicama ustaškog terora. Znatian dio tih članaka objavljen je na engleskom i njemačkom jeziku, poglavito oni o ustaškom genocidu nad Židovima koji su svjetskoj znanstvenoj javnosti tog vremena često predstavljali prvu aktualnu i znanstveno utemeljenu informaciju o tim zbivanjima. Osim navedenih djela, nastavio je suradnju s istaknutim hrvatskim leksikografima te sa šestoricom suautora pripremio za tisak *Hrvatski enciklopedijski rječnik* (2002.), kao član uređivačkog odbora, autor osnovnog korpusa stranih riječi, redaktor definicija i stručni suradnik za povijest. Povrh toga, od 2003. bio je urednik za čitavu povijesnu struku u *Hrvatskoj enciklopediji* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. U javnosti je u tom razdoblju bio prisutan i kao autor niza stručnih članaka o židovskoj povijesti objavljenih u časopisima *Bejihad*, *Ha-Kol*

itd. Osim toga, od 2001. bio je i voditelj projekta *Židovski biografski leksikon*, čija je radna verzija odnedavno dostupna na mrežnim stranicama LZMK-a.

Reizbor u zvanje redovitog profesora, koje je time postalo trajno, Ivo Goldstein ostvario je 2007. godine. To je bio početak dosad najplodnije faze njegova stvaralaštva, koju nije prekinulo ni višegodišnje skretanje na stranputicu diplomacije. Na samom početku tog razdoblja vodio je znanstveni projekt „Ideologija, etnicitet, grad i selo u hrvatskom društvu u 20. stoljeću“. Vrlo brzo objavio je nekoliko knjiga nastalih na temelju istraživanja suvremene hrvatske povijesti: *Povijest zagrebačke Klasične gimnazije* u suautorstvu s Agnezom Szabo (2007.), a potom i *Hrvatska 1918-2008.* (2008.). Dijelovi su se tog naslova, prerađeni i dopunjeni, objavljivali i kao zasebne edicije – pod naslovom *Dvadeset godina samostalne Hrvatske* (2010.) – te trosveščana *Povijest Hrvatske 1945-2011.* (2011.). Iste je godine objavio i knjigu *Zagreb 1941-1945.*, potom *Jasenovac i Bleiburg nisu isto* (u suautorstvu sa Slavkom Goldsteinom) te prijevod i komentar *Židovske države* Theodora Herzla. Šest mjeseci 2011. godine boravio je na studijskom boravku na Imre Kertész Kolleg Friedrich Schiller Universität u Jeni. Kao važan urednički i autorski projekt u kojem je sudjelovao u toj fazi svog rada ističe se dvotomna *Povijest grada Zagreba* (2012. – 2013.), u kojoj je bio glavni urednik, jedan od dvanaestorice autora prvog sveska i autor glavnine teksta drugog sveska. Istovremeno je samostalno ili u suautorstvu s drugim znanstvenicima napisao niz udžbenika za predmete *Povijest te Politika i gospodarstvo* za srednje škole, a u monografiji *Rama 1942* (2014.) autor je opsežne studije o masovnom četničkom zločinu izvršenom 1942. na ramskom prostoru. Povrh toga, napisao je i dio knjige *Tragika, mitomanija, istina – Jasenovac* (2016., suautor Slavko Goldstein), a potom u suradnji s istim suautorom i opsežnu monografsku studiju *Tito* (2015.), koja je pobudila velik interes te u sljedećih nekoliko godina doživjela i slovensko (2017.) te srpsko izdanje (2018.). Istovremeno Ivo Goldstein nastavlja objavljivati kraće historiografske forme, nerijetko na relevantnim svjetskim jezicima, pri čemu se povremeno u nekim naslovima i dalje ukazuju tragovi njegove izvorne medievističke orijentacije. No, glavnina tih članaka tematizira problematiku iz novije hrvatske povijesti, uključujući i odnos današnjeg društva spram najbolnijih i najmotivnijih događaja hrvatske povijesti – od Nezavisne države Hrvatske i njezinih logora, preko odnosa ustaškog režima spram Muslimana i prisilnih migracija Srba i Slovenaca u NDH, do problematike Bleiburga i značenja 1945. godine u hrvatskoj povijesti, ne zaobilazivši ni socijalističko razdoblje i posljedice vladavine Josipa Broza Tita. Osobito je Drugi svjetski rat zaokupio njegov interes, pa je u suvremenoj hrvatskoj historiografiji nemoguće naći znanstvenika koji se srčanije i argumentiranije suprotstavljao i suprotstavlja politički motiviranim pokušajima revizije povijesti NDH i ustaškog režima te ublažavanju i negiranju njihovih zločinačkih posljedica. Bio je član Vijeća za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima, kolokvijalno nazvanog Povjerenstvo za suočavanje

s prošlošću 2017-2018. godine. Napori Ive Goldsteina na istraživanju hrvatske povijesti u Drugom svjetskom ratu okrunjeni su nedavno i objavljivanjem dosad najobimnije, visokovrijedne monografske studije o ustaškom koncentracijskom logoru *Jasenovac* (2018.), koja nam daje naslutiti da njegov istraživački eros ni u šezdesetoj godini života nije iscrpljen.

Ivo Goldstein bio je i jedan je od pokretača studija judaistike na FF-u u Zagrebu i prvi predstojnik Katedre (2006. – 2012.). Osnivač je i prvi ravnatelj Instituta Moses Mendelssohn pri FF-u u Zagrebu (2012.). Od 2010. u jednom je dvogodišnjem mandatu bio predstojnik Katedre za hrvatsku povijest na Odsjeku za povijest FFZG. Pored članstva u uredničkim odborima nekoliko domaćih znanstvenih publikacija, član je i Međunarodnog uredničkog odbora *Zgodovinskog časopisa* (Ljubljana) te *Beogradskog istorijskoga glasnika* (Beograd) koji izdaje Odelenje za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu. Kao delegat Republike Hrvatske, od 2006. član je Academic Working Group u International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). Od devedesetih aktivan je u židovskoj zajednici, do 2005. u više je mandata bio član Vijeća Židovske općine Zagreb, a od 2006. do 2012. bio je predsjednik Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj. Od 2012. bio je i član Europskog židovskog parlamenta.

Napisao je više scenarija za TV, a povremeno surađuje kao kolumnist u raznim medijima u Hrvatskoj i inozemstvu. Bio je član Vijeća HRT-a, Savjeta za nacionalne manjine RH te Povjerenstva Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za dodjelu nagrada i drugih. Od 2013. do 2017. bio je hrvatski veleposlanik u Francuskoj, Monaku te stalni predstavnik pri UNESCO-u. Dobitnik je Nagrade Grada Zagreba 2005. godine za ukupan znanstveno-istraživački doprinos te posebno za knjigu *Židovi u Zagrebu 1918-1941*. Odlikovan je 2007. godine Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića za ukupan znanstveni doprinos.

BIBLIOGRAFIJA¹

1977.

„O odnosu historije i sociologije u nekim sociološkim udžbenicima“, *Časopis za suvremenu povijest* 9, br. 1 (Zagreb), 107-115.

1978.

„Što je to znanost o kulturi?“, *Časopis za suvremenu povijest* 10, br. 1 (Zagreb), 155-161.

„O životu i djelu Publija Kornelija Tacita“, *Latina et Graeca* 6, br. 11 (Zagreb), 13-20.

1979.

„Metodološke značajke sinteza povijesti NOB-a u Jugoslaviji“, *Časopis za suvremenu povijest* 11, br. 2-3 (Zagreb), 137-146.

1980.

„Franjo Rački i Istočno pitanje 1860-1862“, *Godišnjak Društva istoričara SAP Vojvodine za 1978. godinu* (Novi Sad), 141-147.

„Annales 1929-1979“, *Časopis za suvremenu povijest* 12, br. 1 (Zagreb), 185-191.

„Gledišta o objektivnosti i subjektivnosti u historijskim istraživanjima prema novim njemačkim izdanjima“, *Časopis za suvremenu povijest* 12, br. 3 (Zagreb), 131-139.

„Prokopije iz Cezareje“, *Latina et Graeca* 8, br. 16 (Zagreb), 68-74.

1982.

„Grad Norik kod Prokopija“, *Istorijski glasnik* 1-2 (Beograd), 31-36.

„Amijan Marcelin i njegovi religijski nazori“, *Latina et Graeca* 11, br. 21 (Zagreb), 64-70.

1983.

„Hrvatske i latinske titule hrvatskih vladara do početka 12. stoljeća“, *Historijski zbornik* 36 (Zagreb), 141-163.

„Ustanak zelota u Solunu 1342-1349“, *Nastava povijesti* 3 (Zagreb), 115-119.

1984.

„O Srbima u Hrvatskoj u 9. stoljeću“, *Historijski zbornik* 37 (Zagreb), 235-246.

„Kada, kako i zašto je nastala legenda o ubojstvu kralja Zvonimira (Prinos proučavanju mehanizma nastajanja legendi u hrvatskom srednjovjekovnom društvu)“, *Radovi Instituta za hrvatsku povijest* 17 (Zagreb), 35-54.

---

¹ Iz popisa izostavljeni su prikazi i recenzije, predgovori i pogovori, nekrolozi, prigodničarski tekstovi, bibliografije, enciklopedijske i leksikonske jedinice (osim u inozemnim publikacijama), školski udžbenici, uredništva knjiga i prijevodi te scenariji za televizijske emisije.

1985.

- „Historiografija o Prokopiju iz Cezareje“, *Historijski zbornik* 38 (Zagreb), 167-190.
- „O Tomislavu i njegovu dobu“, *Radovi Instituta za hrvatsku povijest* 17 (Zagreb), 23-55.
- „O suvremenom trenutku hrvatske historijske znanosti“, *Historijski zbornik* 38 (Zagreb), 251-255.

1986.

- (s Nevenom Budakom, Brunom Kuntić-Makvić i Miroslavom Kurelcem) „Komentar uz *Ivan Lučić, O kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske*“, Biblioteka Latina et Graeca 7, Zagreb 1986., 373-428.
- „Historiografski kriteriji Prokopija iz Cezareje“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* 24-25 (Beograd), 25-101.

1987.

- (s Marijanom Matickom) „Kvalifikacijski ispiti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu održani u ljetu 1986“, *Nastava povijesti* 3 (Zagreb), 113-120.

1988.

- „O periodizaciji hrvatske povijesti i o etapama u razvoju hrvatskog društva do 13. stoljeća“, *Historijski zbornik* 40 (Zagreb), 253-279.

1989.

- „O etnogenezi Hrvata u ranom srednjem vijeku“, *Migracijske i etničke teme* 5, br. 2-3 (Zagreb), 221-227.

1990.

- „Proces marginalizacije Židova u Bizantu: državna vlast, treći stalež i židovi od 5. do 7. stoljeća“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 23 (Zagreb), 5-40.
- „O naravi bizantske prisutnosti na istočnojadranskoj obali“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 24 (Zagreb), 5-13.
- „Povijesne znanosti na Sveučilištu u Zagrebu – prošlost, sadašnjost, perspektive“, u: *Sveučilište u razvoju znanosti od 1669. do danas*, Zagreb 1990., 26-32.
- „Starozavjetne knjige i prve židovske zajednice“, u: *Biblijski atlas: The Times*, ur. J. B. Pritchard, prev. I. Goldstein, Ljubljana-Zagreb 1990., 194-195.

1991.

- „Serbs in Croatia, Croatia in Yugoslavia“, *East European Reporter* 4, br. 5 (London), 55-58.
- „La guerre croate“, *Balkan – minorities et diaspora* 12 (Pariz), 91-116.
- „Kroatien“, u: *Lexikon des Mittelalters 5: Hiera-Mittel bis Lukanien*, ur. R.-H. Bautier, R. Auty i N. Angermann, Stuttgart-Weimar 1991., 1538-1542.

1992.

- Bizant na Jadranu. Bizant na Jadranu od Justinijana I. do Bazilija I.*, Biblioteka Latina et Graeca. Radovi 13, Zagreb 1992., 234 str.
- „Kroatien zwischen Ost und West“, u: *Region, Nation, Europa. Historische Determinanten der Neugliederung eines Kontinents*, ur. G. Lotters, Schriftenreihe der Europa-Kolloquien im Alten Reichstag 1, Heidelberg-Regensburg 1992., 213-228.
- „O Trpimiru i njegovu dobu“, u: *Kaštel-Sučurac od prapovijesti do 20. stoljeća (600. obljetnica)*, ur. Z. Gunjača, Split 1992., 221-237.
- „Život i doba Karla Velikog“, u: *Einhard, Život Karla Velikog*, ur. I. Goldstein, Biblioteka Latina et Graeca 34, Zagreb 1992., 7-27.
- (s Lovorkom Čoralić i Zvezdanom Sikirić) „Komentar uz *Einhard, Život Karla Velikog*“, ur. I. Goldstein, Biblioteka Latina et Graeca 34, Zagreb 1992., 111-160.
- „Uloga užeg i šireg solinskog područja u hrvatskoj ranosrednjovjekovnoj povijesti Hrvatske“, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 85, *Disputationes Salonitanae* 4 (Split 1993.), 117-129.
- „Sadašnje stanje i budući zadaci u istraživanju hrvatskog ranosrednjovjekovlja“, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 85, *Disputationes Salonitanae* 4 (Split 1993.), 307-312.

1993.

- „Die Forschung über die Juden in Kroatien – Überblick über Forschungsstand und Zukünftige Aufgaben“, u: *Juden im Grenzraum. Geschichte, Kultur und Lebenswelt der Juden im burgenländisch-westungarischen Raum und in den angrenzenden Regionen vom Mittelalter bis zur Gegenwart. Symposium im Rahmen der 'Schlaininger Gespräche' vom 19.-23. September 1990 auf Burg Schlaining*, ur. R. Kropf, Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland 92, Eisenstadt 1993., 143-157.
- „Židovi na Gradecu od 14. stoljeća do 1848. godine“, u: *Zagrebački Gradec 1242-1850. Prilozi sa znanstvenog skupa u povodu 750. obljetnice zagrebačke „Zlatne bule“*, ur. I. Kampuš, L. Margetić i F. Šanjek, Zagreb 1993., 293-303.
- „Slika političkog i etničkog stanja u panonskom dijelu Hrvatske (Slavonije) 7-12. stoljeća“, *Internationales Kulturhistorisches Symposium Mengersdorf 24: Migrationen und Ethnogenese im Pannonischen Raum bis zum Ende des 12. Jahrhunderts*, Graz 1993., 217-234 (njemačka inačica: „Das Bild der politischen Verhältnisse in den pannonischen Teilen Kroatiens (Slawonien) im 7-12. Jahrhundert“, 235-255).
- „Upotreba povijesti“, *Erasmus: časopis za kulturu demokracije* 1 (Zagreb), 52-62.
- „Liudevit Posavski“, „Mladen II“, „Paulus I (Pavao Šubić von Bribir)“, „Petar Krešimir IV“, u: *Lexikon des Mittelalters* 6: *Lukasbilder bis Plantagenêt*, ur. R.-H. Bautier, R. Auty i N. Angermann, Stuttgart-Weimar 1993., 698, 953, 1827-1828, 1921.

1994.

- „Sisačka bitka u hrvatskoj povijesti i društvu u 19. i 20. stoljeću“, u: *Sisačka bitka 1593.*, ur. I. Goldstein i M. Kruhek, Zagreb-Sisak 1994., 275-288.

- „O povezanosti ranosrednjovjekovnih povijesti Hrvatske, Dalmacije i Slavonije“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 27 (Zagreb), 7-18.
- „Hrvatska povijest između Istoka i Zapada“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 27 (Zagreb), 201-214.
- „The Use of History: Croatian Historiography and the Politics“, *Helsinki Monitor, Special Issue* 5 (Utrecht-Beč), 85-97.
- „Nationalism as a nightmare: the case of former Yugoslavia“, u: *Nationalisme in Europa. Bewerking van de lezingen gehouden in het kader van de Universitaire Vredesdagen 1993 aan de Universiteit Utrecht*, ur. J. Mulder, Studium Generale reeks 9401, Utrecht 1994., 35-47.
- „Židovi i križarski ratovi“, *Novi omanut: prilog židovskoj povijesti i kulturi* 3-4, prilog lista *Bilten / Židovska općina Zagreb* 34, br. 5 (Zagreb), 1-2.

1995.

- Hrvatski rani srednji vijek*, *Historiae* 1, Zagreb 1995., 512 str.
- „Uloga Bizanta u procesu etnogeneze Hrvata u 9. stoljeću“, u: *Etnogeneza Hrvata / Ethnogeny of the Croats*, ur. N. Budak, Zagreb 1995., 105-110.
- „Odgovor Nevenu Budaku (diskusija)“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 28 (Zagreb), 298-304.
- „Povijesni sadržaji u Ustavu Republike Hrvatske“, *Erasmus: časopis za kulturu demokracije* 13 (Zagreb), 37-44.
- „Reinterpretation de l'histoire: version croate“, *Transeuropéennes: revue éditée par le Centre européen de la culture* 5: *Conflits de mémoire* (Genève, zima 1994.-1995.), 67-71.
- „Slavonien“, u: *Lexikon des Mittelalters* 7: *Planudes bis Stadt (Rus)*, ur. R.-H. Bautier, R. Auty i N. Angermann, München-Zürich 1995., 2004-2005.

1996.

- Hrvatska – Europa – svijet: kronologija*, ur. i gl. autor tekstova I. Goldstein, Zagreb 1996., 372 (II., prošireno i dopunjeno izdanje, Zagreb 2002., 380 str.).
- „Županije u ranom srednjem vijeku u Hrvatskoj“, u: *Hrvatske županije kroz stoljeća*, ur. F. Mirošević, Zagreb 1996., 9-20.
- „Kontinuitet – diskontinuitet u hrvatskoj povijesti 6-9. stoljeća“, u: *Starohrvatska spomenička baština, Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža. Zbornik radova znanstvenog skupa održanog 6 – 8. listopada 1992.*, ur. M. Jurković i T. Lukšić, Zagreb 1996., 21-27.
- „Antisemitizam ustaškog pokreta“, u: *Spomenica Ljube Bobana*, ur. M. Kolar-Dimitrijević, Zagreb 1996., 321-332.
- „Antisemitizam u Hrvatskoj“, u: *Antisemitizam, holokaust, antifašizam*, ur. O. Kraus, *Studia Iudaico-Croatica* 1, Zagreb 1996., 12-52 (engleska inačica: „Anti-Semitism in Croatia“, u: *Anti-Semitism, Holocaust, Antifascism*, ur. I. Goldstein i N. Lengel-Krizman, *Studia Iudaico-Croatica* 2, Zagreb 1997., 12-52).
- „Antifašizam – jučer, danas, sutra“, u: *Antisemitizam, holokaust, antifašizam*, ur. O. Kraus, Zagreb 1996., 285-289.

- „Byzantine Presence on the Eastern Adriatic Coast 6th – 12th Century“, *Byzantinoslavica* 57, br. 2 (Prag), 257-264.
- „Stjepan Radić i Židovi“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 29 (Zagreb), 208-216.
- „Memorija i obitelj u povijesti“, u: *Obitelj*, ur. J. Domaš Nalbantić, Zagreb 1996., 11-26 (engleska inačica: „Memory and Family in History“, u: *Family*, ur. J. Domaš Nalbantić, Eisenstadt 2002., 11-26).
- „Genocid nad Židovima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj“, *Novi omanut: prilog židovskoj povijesti i kulturi* 6 (Zagreb), 1-2.
- „Genocide upon Jews in NDH“, *Voice of the Jewish Communities in Croatia* 1 (Zagreb), 7-9.

1997.

- „Dinastija Arpadovića i ranosrednjovjekovna Hrvatska“, u: *Zvonimir kralj hrvatski. Zbornik radova*, ur. I. Goldstein, Zagreb 1997., 261-272.
- „Kroatien und Dalmatien Memory and Family in History, in: *Family*, Eisenstadt 2002, 11-26 (engleski prijevod teksta „Memorija i obitelj u povijesti“, u: *Obitelj*, Zagreb 1996., 11-26.).
- „Zwischen Byzanz und dem Westen“, u: *Byzanz und das Abendland im 10. und 11. Jahrhundert*, ur. E. Konstantinou, Köln-Weimar-Wien 1997., 162-181.
- „Značaj krbavske bitke 1493. godine u hrvatskoj povijesti“, u: *Krbavska bitka i njezine posljedice*, ur. D. Pavličević, Zagreb 1997., 22-27.
- „Između Bizanta, Jadrana i Srednje Europe“, u: *Hrvatska i Europa, kultura, znanost i umjetnost*, sv. I: *Srednji vijek (VII-XII stoljeće)*. *Rano doba hrvatske kulture*, ur. I. Supićić, Zagreb 1997., 169-180 (engleska inačica: „Between Byzantium, Venice and Central Europe“, u: *Croatia in the Early Middle Ages: A Cultural Survey*, ur. I. Supićić, London-Zagreb 1999., 169-180; francuska inačica: „Entre Byzance, l’Adriatique et l’Europe centrale, u: *Trésors de la Croatie ancienne*, ur. I. Supićić, Pariz-Zagreb 1999., 169-180).
- „Bizantska vlast u Dalmaciji od 1165. do 1180. godine“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 30 (Zagreb), 9-28.
- „On Anti-Fascism Yesterday, Today and Tomorrow“, u: *Anti-Semitism, Holocaust, Antifascism*, ur. I. Goldstein i N. Lengel-Krizman, *Studia Iudaico-Croatica* 2, Zagreb 1997., 195-199.
- „Steuern (Slowenien, Kroatien, Bosnien)“, „Tomislav“, „Trpimir“, „Trpimirovići“, „Varaždin“, u: *Lexikon des Mittelalter 8: Stadt (Byzantinisches Reich) bis Werl*, ur. R.-H. Bautier, R. Auty i N. Angermann, München-Zürich 1997., 160, 854-855, 1068, 1411.

1998.

- „Zagrebačka židovska općina od osnutka do 1941. godine“, u: *Dva stoljeća povijesti i kulture Židova u Zagrebu i Hrvatskoj*, ur. O. Kraus, Zagreb 1998., 12-18.
- „Byzantium on the Adriatic from 550 till 800“, *Hortus artium medievalium* 4 (Zagreb-Motovun), 7-14.

„Srpsko-hrvatsko pomirenje u historiografiji – pretpostavka ili posljedica političkog pomirenja?“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 31 (Zagreb), 181-192 (također i pod naslovom „Pomirenje u historiografiji – pretpostavka ili posljedica političkog pomirenja?“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 1, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2000., 55-72; te u: *Čemu dijalog povjesničara/istoričara?*, ur. I. Graovac, Zagreb 2005., 119-140).

„Zdeslav“, u: *Lexikon des Mittelalter* 9: *Werla bis Zypresse, Anhang*, ur. R.-H. Bautier, R. Auty i N. Angermann, München-Zürich 1998., 496.

1999.

Croatia: A History, prevela s hrvatskog Nikolina Jovanović, London 1999., 281 str. (fototipsko izdanje, Montreal 1999., II. izdanje, London 2001., III. izdanje, 2004., 2011.) (s Vladimirom Anićem) *Rječnik stranih riječi*, Zagreb 1999., 1471 str. (II. izdanje, Zagreb 2000., 2004., 2007., 2009., 1494 str.; sažeto izdanje, Zagreb 2005., 664 str., 2007., 648 str.).

„Byzantine Rule in Dalmatia in the 12th Century“, u: *Byzanz und Ostmitteleuropa 950-1453. Beiträge zu einer table-ronde des XIX International Congress of Byzantine Studies, Copenhagen 1996*, ur. G. Prinzing i M. Salamon, Wiesbaden 1999., 97-125.

„Kroatien bis 1918“, u: *Der Jugoslawien-Krieg, Handbuch zu Vorgeschichte, Verlauf und Konsequenzen*, ur. D. Melčić, Opladen-Wiesbaden 1999., 40-63 (II. izdanje, 2007., 46-66).

(sa Slavkom Goldsteinom) „Farma jugoslavenskih židovskih naseljenika u Palestini 1926-1928“, u: *Zbornik Mirjane Gross: u povodu 75. rođendana*, ur. I. Goldstein, M. Strecha i N. Stančić, Zagreb 1999., 371-387.

„Byzantine Rule on the Adriatic (in Dalmatia, Istria and on the Western Adriatic): Possibilities for a Comparative Study, Contributions from the International Scientific Meeting“, *Acta Histriae* 7 (Koper), 59-76.

2000.

„Komparativna istraživanja hrvatske i srpske povijesti – puka nostalgija, znanstvena potreba ili čak nužnost?“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 2, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2000., 33-42.

„Židovi u međuratnoj Jugoslaviji – problem ravnopravnosti i jednakovrijednosti“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 2, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2000., 465-482.

„Neka obilježja društvenog razvoja u Zvonimirovo doba“, *Krčki zbornik* 42 (Krk), 69-78 (također i u: *900 godina Bašćanske ploče (1100.-2000.)*, gl. ur. P. Strčić, Posebno izdanje Povijesnog društva otoka Krka 36, Baška 2000., 69-77).

„Bizantski izvori o osmanskom osvajanju Bosne 1463. godine“, u: *Zbornik radova o fra Anđelu Zvizdoviću. Znanstveni skup u povodu 500. obljetnice smrti fra Anđela Zvizdovića*, ur. M. Karamatić, Sarajevo-Fojnica 2000., 229-237.

„Role of Adriatic in the Byzantine-Ostrogothic War“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* 38 (Beograd 1999.-2000.), 153-161.

- „Povijest Bosne između znanstvene spoznaje i političke manipulacije“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 32-33 (Zagreb 1999.-2000.), 439-444.
- „Coexistence in Hardship“, *Central Europe Review* 2, br. 19 (15. svibnja 2000.), 18-27 (dostupno na: <http://www.ce-review.org/00/19/goldstein19.html>).

2001.

- Holokaust u Zagrebu*, Zagreb 2001., 724 str.
- „O udžbenicima povijesti u Hrvatskoj“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 3, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2001., 15-28.
- „11. stoljeće: Hrvatska istiskuje Bizant iz Dalmacije“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Supplement 1, br. 1 (Rijeka), 377-394.
- „The Dissapearance of Byzantine Rule in Dalmatia in the 11th Century“, u: *Byzantium and East Central Europe*, ur. G. Prinzing i M. Salamon, u suradnji s P. Stephensonom, *Byzantina et Slavica Cracoviensia* 3, Krakov 2001., 129-141.
- „The Jews in Yugoslavia 1918-1941: Antisemitism and the Struggle for Equality“, u: *Jewish Studies at the Central European University. Yearbook* II, ur. A. Kovács i E. Andor, Budimpešta 1999.-2001., 51-64.

2002.

- (s Vladimirom Anićem, Dunjom Brozović Rončević, Slavkom Goldsteinom, Ljiljanom Jojić, Rankom Matasovićem, Ivom Pranjčkovićem i Markom Samardžijom) *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Zagreb 2002. (ponovljeno izdanje 2003., 2004.), 1584 str.
- „The Treatment of Jewish History in Schools in Central and Eastern Europe“, u: *Clio in the Balkans. The Politics of History Education*, ur. Ch. Koulouri, Solun 2002., 350-358.
- „Istraživanja židovskih žrtava: razmatranja o Zagrebu i Hrvatskoj“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 5, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2002., 445-463.
- (sa Slavkom Goldsteinom) „Revisionism in Croatia: The Case of Franjo Tuđman“, *Eastern European Jewish Affairs* 32, br. 1 (London), 52-64.
- „Josip Broz Tito: između skrupuloznog historičarskog istraživanja i političke manipulacije“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 6, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2002., 315-332 (također i u: *Epulon – časopis Kluba studenata povijesti ISHA-Pula* 4, Pula 2006., 13-26).
- „Zionismus und jüdische Identität in Kroatien, u: *Jüdische Identitäten in Mitteleuropa. Literarische Modelle der Identitätskonstruktion*, ur. A. A. Wallas, Tübingen 2002., 243-260.
- „Il mondo slavo e l’Impero bizantino tra il X e l’XI secolo“, u: *Venezia e la Dalmazia Anno Mille: secoli di vicende comuni. Atti del Convegno di studio – Venezia, 6 ottobre 2000*, ur. N. Fiorentin, Treviso 2002., 29-38.
- „Autohtonost i autonomnost NOP-a u Hrvatskoj“, *Historijski zbornik* 55 (Zagreb), 246-251.
- „Bosanski srednji vijek na razmeđu svjetova“, *Forum Bosnae* 18 (Sarajevo), 105-114.
- „Katholische Kirche, Erzbischof Stepinac und die Juden“, *Kommune – Forum für Politik, Ökonomie, Kultur* 20, br. 12 (Frankfurt), 56-60 (također i u: *Fantom slobode, književni*

časopis / Phantom der Freiheit, Literaturzeitschrift 1-2, Zagreb-Dubrovnik 2008., 390-398).

„A Loyal Follower of the Vatican“, *Voice of the Jewish Communities in Croatia* 4 (Zagreb, zima 2002.-2003.), 58-59.

„The Case of Franjo Tuđman“, *Voice of the Jewish Communities in Croatia* 4 (Zagreb, zima 2002.-2003.), 60-63.

2003.

Hrvatska povijest, Zagreb 2003., 512 str. (II., dopunjeno i prošireno izdanje, 21. knjiga biblioteke *Povijest Jutarnjeg lista*, Zagreb 2008., 596 str.; III., dopunjeno i prošireno izdanje, Zagreb 2013.; slovenski prijevod: *Hrvaška zgodovina*, prev. D. Bajt, Ljubljana 2008., 361 str.).

(sa Slavkom Goldsteinom) *Jews in Jasenovac*, prevela s hrvatskog Nikolina Jovanović, Jasenovac 2003., 47 str.

Hrvati, hrvatske zemlje i Bizant, Zagreb 2003., 80 str.

„Strife for Emancipation and Equality: The Jews in Croatia until 1918“, in: *Simon Dubnow Institut Jahrbuch/Yearbook* II, ur. D. Diner, Leipzig 2003., 47-63.

(sa Slavkom Goldsteinom) „Srbi i Hrvati u Narodnooslobodilačkoj borbi u Hrvatskoj“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 7, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2003., 247-268.

„Granica na Drini – značenje i razvoj mitologema“, u: *Historijski mitovi na Balkanu. Zbornik radova*, ur. H. Kamberović, Sarajevo 2003., 109-137.

„Dva antisemitska zakona u Kraljevini Jugoslaviji 1940. godine“, u: *Zbornik Mire Kolar-Dimitrijević*, ur. D. Agičić, Zagreb 2003., 395-405.

„Nastava povijesti – faktor izobrazbe ili indoktrinacije?“, u: *Što će škola demokraciji? Što će demokracija školi?*, ur. S. Dvornik i M. Uzelac, Zagreb 2003., 17-21, 47-48.

„Varšavski geto“, u: *Bejahad 2003. Židovska kulturna scena / Jewish Cultural Scene*, ur. V. Šalomon, Zagreb 2004., 20-22.

„The Catholic Church in Croatia and the ‘Jewish Problem’, 1918-1941“, *Eastern European Jewish Affairs* 33, br. 2 (Oxford), 121-134.

„An Ancient Battle for Independence“, *Diplomatic News. The International Magazine of Europe's Capital* (Bruxelles, veljača-ožujak 2003.), 35-36.

2004.

Židovi u Zagrebu 1918. – 1941., Zagreb 2004., 578 str.

„Die Juden in Kroatien, Bosnien und Herzegowina“, in: *Solidarität und Hilfe für Juden während der NS-Zeit*, ur. W. Benz i J. Wetzel, Berlin 2004., 155-192.

„Je li se Jugoslavija mogla održati – pretpostavke za historičarsku analizu“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 8, ur. H. S. Fleck i I. Graovac, Zagreb 2004., 69-86.

„Types of Anti-Semitism on the Territory of Former Yugoslavia (1918-2000)“, in: *Jews and Anti-Semitism in the Balkans, Jews and Slavs*, sv. 12, ur. W. Moskovich, O. Luthar i I. Šumi, Jeruzalem-Ljubljana 2004., 9-27.

- „Miroslav Krleža o hrvatskoj historiografiji i hrvatskoj povijesti“, u: *Spomenica Filipa Potrebiće*, ur. M. Matijević Sokol, Zagreb 2004., 419-434.
- „Hrvatska u Kraljevstvu SHS i u NDH (1918-1945)“, *Historijski zbornik* 56-57 (Zagreb 2003.-2004.), 157-164.
- „Solidarnost i pomoć Židovima u Hrvatskoj“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 34-35-36 (Zagreb 2001.-2004.), 205-228.
- „Historiografija o Židovima u Hrvatskoj“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 34-35-36 (Zagreb 2001.-2004.), 285-290.
- „Restoring Jewish Life in Communist Yugoslavia (1945-1967)“, *Eastern European Jewish Affairs* 34, br. 1 (London), 58-71.
- „Genocid nad Židovima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj“, *Povijest u nastavi* 2, br. 1 (Zagreb), 40-50.
- „A zágrábi zsidó közösség újjáéledése a nyolcvanas években (Obnova života u zagrebačkoj židovskoj zajednici u osamdesetima 20. stoljeća)“, *Regio: kisebbség, politika, társadalom* 3 (Budimpešta), 55-70.
- „O političkom identitetu u Hrvatskoj 1918-1941: jedan pokušaj detekcije i analize“, u: *Globalizacija i identitet (rasprave o globalizaciji, nacionalnom identitetu i kulturi politike)*, ur. M. Tuđman i I. Bekavac, Zagreb 2004., 173-184.
- „Cionizam: polet nakon Balfourove deklaracije (između idealizma i realizma)“, *Ha-kol: glasilo židovske zajednice u Hrvatskoj* 84 (Zagreb), 47-52.

2005.

- „Byzantine Cities and Slavic Villages at the Eastern Adriatic Coast in the Early Middle Ages“, u: *Zwischen Polis, Provinz und Peripherie. Beiträge zur byzantinischen Geschichte und Kultur*, ur. L. M. Hoffmann, u suradnji s A. Monchizadeh, Wiesbaden 2005., 203-213.
- „Od partijnosti u doba socijalizma do revizionizma devedesetih: ima li građanska historiografija šansu?“, u: *Hrvatska historiografija XX. stoljeća: između znanstvenih paradigmi i ideoloških zahtjeva*, ur. S. Lipovčan i Lj. Dobrovšak, Zagreb 2005., 57-72.
- „The Basic Characteristics of Croatian Antifascism“, u: *Balkan Currents, essays in honour of Kjell Magnusson*, ur. T. Dulić, R. Kostić, I. Maček i J. Trtak, Uppsala Multiethnic Papers 49, Uppsala 2005., 17-31.
- „The Boundary on the Drina – the meaning and the development of the mythologem“, u: *Myths and Boundaries in South-Eastern Europe*, ur. P. Kolsto, London 2005., 77-105.
- „Naseljeni gradovi Porfirogenetove Paganije (De administrando imperio 36/14-15)“, u: *Raukarov zbornik*, ur. N. Budak, Zagreb 2005., 39-54 (također i u: *Latina et Graeca* 28, br. 16, Zagreb 2009., 17-37).
- „Discontinuity/Continuity in Croatian History from the Sixth to the Ninth Century“, u: *L'Adriatico dalla tarda Antichità all'età Carolingia*, ur. G. P. Brogiolo i P. Delogu, Rim 2005., 193-214.
- „Die Byzantinische Souveränität als Brücke zwischen Ägäis und Adria“, u: *Ägäis und Europa*, ur. E. Konstantinou, Würzburg 2005., 235-244.

- „Public Debates on the Past: The Experiences in the Western Balkans – The Experience in Croatia“, u: *Disclosing hidden history – Lustration in the Western Balkans*, ur. M. Hatschikjan, D. Reljić i N. Šebek, Solun 2005., 99-101.
- „Funkcija Jadrana u ratu Bizantskog Carstva protiv Ostrogota 535-555. godine“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 37 (Zagreb), 35-46 (također i u: *Latina et Graeca* 24, br. 7, Zagreb 2005., 31-42).
- „Dobrotvorno i socijalno djelovanje židovske zajednice u Zagrebu u 19. i 20. stoljeću“, *Revija za socijalnu politiku* 12, br. 3-4 (Zagreb), 285-300.
- „Hrvati, hrvatske zemlje i Bizant“, *Latina et Graeca* 24, br. 8 (Zagreb), 39-52.
- „Croatia (antisemitism)“, „Croatia, Holocaust in“, „Pavelić, Ante“, „Ustasha“, u: *Antisemitism: A Historical Encyclopedia of Prejudice and Persecution*, ur. R. S. Levy, Santa Barbara-Denver-Oxford 2005., 147-149, 149-150, 539-540, 726.

2006.

- (s Borislavom Grginom) *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, Zagreb 2006. (ponovljeno izdanje 2008.), 535 str.
- „Osnovne značajke hrvatskog antifašizma“, u: *Hrvatska politika*, ur. Lj. Antić, Zagreb 2006., 269-282.
- „Jasenovac – Myth and Reality“, u: *Südosteuropa. Traditionen als Macht*, ur. E. Brix, A. Suppan i E. Vyslonzil, Schriftenreihe des Österreichischen Ost- und Südosteuropa-Instituts 31, Beč-München 2007., 97-111.
- „Jugoslavija – idealan državni okvir, umjetna tvorevina ili tamnica naroda? (s posebnim obzirom na Hrvatsku i BiH)“, u: *Historiografski vidici* II, ur. S. Dujmović, Forum Bosnae 35, Sarajevo 2006., 89-104.
- „Bosanskohercegovački Hrvati za vrijeme Drugog svjetskoga rata (kao dio hrvatskog nacionalnog korpusa)“, u: *60 godina od završetka Drugog svjetskoga rata – kako se sjećati 1945. godine*, ur. H. Kamberović, Sarajevo 2006., 111-130.
- „Zara fra Bisanzio, Regno Ungaro-Croato e Venezia“, u: *Quarta crociata. Venezia – Bisanzio – Impero Latino*, sv. II, ur. G. Ortalli, G. Ravegnani i P. Schreiner, Venecija 2006., 359-370.
- „Kontakti zagrebačke židovske općine s inozemstvom 1933-1945“, u: *Kladovo transport. Zborni kradova sa okruglog stola*, ur. A. Mitrović i M. Mihailović, Beograd 2006., 23-49.
- „Značenje godine 1945. u hrvatskoj povijesti i osvetnički gnjev“, u: *1945. – razdjelnica hrvatske povijesti. Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu, 5. i 6. svibnja 2006.*, ur. N. Kisić-Kolanović, M. Jareb i K. Spehnjak, Zagreb 2006., 59-73.
- „Židovi u logoru Jasenovac“, u: *Spomen područje Jasenovac*, ur. T. Benčić Rimay, Jasenovac 2006., 109-138.
- „Iseljavanje Srba i useljavanje Slovenaca u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj 1941. godine“, u: *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*, ur. S. Jerše, u suradnji s D. Mihelič i P. Štihom, Ljubljana 2006., 595-605.

„Ante Pavelić, Charisma and National Mission in Wartime Croatia“, *Totalitarian Movements and Political Religions* 7, br. 2 (London), 225-234.

„The Independent State of Croatia in 1941: On the Road to Catastrophe“, *Totalitarian Movements and Political Religions* 7, br. 4 (London), 417-428.

„Ustaška ideologija o Hrvatima muslimanske vjere i odgovor u časopisu Handžar“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 38 (Zagreb), 259-278 (također i u: *Naučni skup Bosna i Hercegovina prije i nakon ZAVNOBiH-a: Sarajevo 23. i 24. novembar 2003.*, ur. M. Filipović, Posebna izdanja ANUBiH CXXIV, knj. 37, Sarajevo 2007., 144-161).

„The Catholic Church in Croatia and the Jews 1918-1941“, *Internationales Kulturhistorisches Symposium Mogersdorf 32: Symposium Mogersdorf in Koprivnica 2002*, Zagreb 2006., 153-174.

2007.

(s Agnezom Szabo) *Povijest zagrebačke Klasične gimnazije*, Zagreb 2007., 352 str.

„Zagreb during the Second World War“, u: *Documenta Pragensia XXVI – Evropska velkomesta za Druhe svetove valky*, ur. O. Fejtova, V. Ledvinka i J. Pešek, Prag 2007., 111-124.

„Integracija i dezintegracija u srednjem vijeku“, u: *Hrvatska i Europa, korijeni integracija. Zbornik radova*, ur. D. Sergejev, Zagreb 2007., 99-108.

(sa suradnicima) „Hrvatska/jugoslavenska javnost o Johnu Kennedyju – posmrtno stvaranje legende“, u: *Šezdesete – The Sixties*, ur. I. Lukšić, Zagreb 2007., 37-46.

„Povijesne okolnosti Bleiburga i Križnoga puta“, u: *Bleiburg i Križni put 1945. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa*, Zagreb 12. travnja 2006., ur. J. Hrženjak, K. Piškulić i P. Strčić, Zagreb 2007., 31-37.

„Klasična gimnazija 1914. – 2005.“, u: *Thesaurus Archigymnasii. Zbornik radova u prigodi 400. godišnjice Klasične gimnazije u Zagrebu 1607.-2007.*, ur. I. Koprek, Zagreb 2007., 81-102 (također i u: *Latina et Graeca* 26, br. 11, Zagreb 2007., 9-34).

(s Goranom Hutincem) „Neki aspekti revizionizma u hrvatskoj historiografiji devedesetih godina XX. stoljeća – motivi, metode i odjeci“, u: *Revizija prošlosti na prostorima bivše Jugoslavije. Zbornik radova*, ur. V. Katz, Sarajevo 2007., 187-210.

(s Natašom Ilić, Dejanom Kršićem i Goranom Sergejem Pristašom) „Vremenska lenta“, u: *Suvremena hrvatska arhitektura – testiranje stvarnosti*, ur. M. Mrduljaš, A. Rusan i V. Mimica, Zagreb 2007., 14-59.

2008.

Hrvatska 1918-2008., Zagreb 2008., 944 str.

„Judengenozid in dem Unabhängigen Staat Kroatien“, u: *Der Einfluss von Faschismus und Nationalsozialismus auf Minderheiten in Ostmittel- und Südosteuropa*, ur. M. Hausleitner i H. Roth, München 2006., 317-330 (također i u: *Fantom slobode, književni časopis / Phantom der Freiheit, Literaturzeitschrift* 1-2, Zagreb-Dubrovnik 2008., 367-389).

„NDH 1941. godine: put prema katastrofi“, u: *Dijalog povjesničara – istoričara* 10, br. 1, ur. I. Graovac, Zagreb 2008., 137-154.

- „Zemljica Bosna – ‘το χωρίον Βόσωνα’ u ‘De administrando imperio’ Konstantina VII. Porfirogeneta“, u: *Zbornik o Pavlu Anđeliću. Međunarodni znanstveni skup posvećen arheologu i povjesničaru Pavlu Anđeliću (1920 – 1985) u povodu 85 obljetnice rođenja i 20 obljetnice smrti*, ur. M. Karamatić, Sarajevo 2008., str. 97-109.
- „Croatia in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes and the Independent State of Croatia (1918-1945)“, *Croatian Studies Review / Časopis za hrvatske studije* 5 (Sydney-Split-Waterloo-Zagreb) 64-74 (inozemnoj publici prilagođen tekst: „Hrvatska u Kraljevstvu SHS i u NDH /1918-1945/“, *Historijski zbornik* 56-57, 157-164).
- „Franjo Rački kao istraživač hrvatskoga srednjovjekovlja“, *Problemi sjevernog Jadrana* 9 (Rijeka), 41-50.
- „Kroatien“, u: *Handbuch des Antisemitismus, Judenfeindschaft in Geschichte und Gegenwart*, Band 1: *Länder und Regionen*, ur. W. Benz, München 2008., 198-201.
- „Bitka u kojoj se klao bratom s bratom“, *Bošnjačka pismohrana* 7, br. 23-26 (Zagreb 2007.-2008.), 13-17.
- (sa Slavkom Goldsteinom) „Progon i spašavanje Židova u ustaškoj NDH“, u: M. Steiner-Aviezer, *Hrvatski pravедnici*, Zagreb 2008., 275-291.

2009.

- „Der Fall Đilas, Titos Personenkult“, u: *Der Zustand der Nation, 10 kroatische Autoren an der Leipziger Buchmesse 2009*, Phantom der Freiheit, Literaturzeitschrift 1/2009 (Zagreb-Dubrovnik), 75-82 (prerađeni izvadak iz knjige *Hrvatska 1918-2008.*, Zagreb 2008.).
- „Titos Tod und die Folgen“, u: *Der Zustand der Nation, 10 kroatische Autoren an der Leipziger Buchmesse 2009*, Phantom der Freiheit, Literaturzeitschrift 1/2009 (Zagreb-Dubrovnik), 82-91 (prerađeni izvadak iz knjige *Hrvatska 1918-2008.*, Zagreb 2008.).
- „Der Zerfall Jugoslawiens“, u: *Der Zustand der Nation, 10 kroatische Autoren an der Leipziger Buchmesse 2009*, Phantom der Freiheit, Literaturzeitschrift 1/2009 (Zagreb-Dubrovnik), 92-102 (prerađeni izvadak iz knjige *Hrvatska 1918-2008.*, Zagreb 2008.).
- „Jugoslavija u šezdesetim godinama 20. stoljeća – dileme i rješenja (s posebnim obzirom na Hrvatsku)“, u: *Rasprave o nacionalnom identitetu Bošnjaka. Zbornik radova*, ur. H. Kamberović, Sarajevo 2009., 39-58.
- „Hrvati i Jugoslavija – između oduševljenja i razočaranja“, u: *Jugoslavija v času, Devetdeset let od nastanka prve jugoslovanske države*, ur. B. Balkovec, Ljubljana 2009., 57-72.
- „Was Yugoslavia good or bad for Its Peoples?“, u: *Quaderni della Casa Romana di Venezia V, Venezia 2008. Atti del Convegno Internazionale „Romania, Sud-Est Europeo, Europa Centro-Orientale: Modernizzazione e Riforme tra XIX e XX secolo“*, Venezia, 12-13 novembre 2008, ur. C.-G. Bădeliță, C. A. Damian i M. Joita, Bukurešt 2009., 49-60.
- „Alcune considerazioni sulla storiografia croata: dallo ‘spirito di partito’ al revisionismo degli anni Novanta“, *Qualestoria* 2, anno XXXVII (Trieste), 5-30.
- „Bizantinizam’ u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću“, u: *Spomenica Josipa Adamčeka*, ur. D. Roksandić i D. Agičić, Zagreb 2009., 489-498.
- „Franjo Rački kao istraživač hrvatskoga srednjovjekovlja“, u: *Humanitas et litterae. Zbornik u čast Franje Šanjeka*, ur. L. Čoralić i S. Slišković, Zagreb 2009., 507-516.

2010.

Dvadeset godina samostalne Hrvatske, Zagreb 2010., 392 str.

(s Tomislavom Galovićem i Hrvojem Gračaninom) „Povijesni komentar uz *Pavao Đakon, Povijest Langobarda*“, Zagreb 2010., 206-282.

2011.

(sa Slavkom Goldsteinom) *Jasenovac i Bleiburg nisu isto*, Zagreb 2011., 340 str.

Povijest Hrvatske 1945. – 2011., sv. I: 1945.-1968., sv. II: 1968.-1991.; sv. III: 1991.-2011., Zagreb 2011., 650 str.

Zagreb 1941-1945., Zagreb 2011., 452 str.

„La Chiesa cattolica, l'arcivescovo Stepinac e gli ebrei“, u: *Intellettuali versus democrazia, I regimi autoritari nell'Europa sud-orientale (1933-1953)*, ur. F. Guida, Rim 2010., 303-330.

„Ustaška revolucija 1941. Stvaranje jedne nove elite?“, u: *Spomenica Nikše Stančića*, ur. I. Iveljić, Zagreb 2011., 311-320.

„Topografija Porfirogenetove Paganije – doktorat Mihe Barade“, *Povijesni prilozi* 41 (Zagreb), 9-16.

2012.

„Kroatien auf dem Weg in die europäische Integration“, *Ost – West, Europäische Perspektiven* 13, br. 1 (Freising), 9-16.

„Odmak od načela liberalne demokracije u hrvatskom društvu 1990-ih godina“, u: *Iz hrvatske povijesti 20. stoljeća / Iz hrvaške zgodovine 20. stoletja*, ur. I. Iveljić, S. Matković i Ž. Lazarević, Ljubljana 2012., 125-146.

„Isus u povijesnom kontekstu“, u: *Isus iz Nazareta u perspektivi međureligijskog dijaloga*, ur. I. Šarčević, *Svjetlo riječi*, posebni broj, Sarajevo 2012., 6-7.

„Gdje se nalazila Porfirogenetova Berulia“, *Vrela Brela: glasnik prijatelja kulturne i prirodne baštine Breljana* 7 (Brela), 99-116.

„Bošnjaci između lojalnosti NDH i partizana“, u: *Bošnjačko iskustvo antifašizma. Zbornik radova*, ur. Dž. Jogunčić, Bošnjačka pismohrana 12, br. 36-37, Zagreb 2012., 53-64.

„Što je Bizant na hrvatskom prostoru – reminiscencije na temu (1982.-2012.)“, u: *Munuscula in honorem Željko Rapanić: spomenica povodom osamdesetog rođendana*, ur. M. Jurković i A. Milošević, Motovun-Zagreb 2012., 223-237.

„Na vratima 20. stoljeća“, u: *Povijest grada Zagreba. Knjiga 2: Od prehistorije do 1918.*, ur. I. Goldstein i S. Goldstein, Zagreb 2012., 350-411.

2013.

(s Goranom Hutincem) *Povijest grada Zagreba. Knjiga 2: 20. i 21. stoljeće*, ur. I. Goldstein i S. Goldstein, Zagreb 2013.

„Genocid nad Židovima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj / The Genocide against the Jews in the Independent State of Croatia“, u: *Holokaust u Jugoslaviji. Katalog izložbe*, Zemun 2013., 12-15.

2014.

„Jugoslavija kao posljedica Sarajevskog atentata – idealan državni okvir, umjetna tvorevina ili tamnica naroda?“, u: *Sarajevo atentat – 100 godina poslije*, ur. Ž. Ivanković, Sarajevo 2014., 41-64.

„Rama 1942 – tragedija jednog mikrokozmosa“, u: *Rama 1942*, ur. T. Brković, S. Lovrić, M. Petričević i J. Šarčević, Rama-Ščit 2014., 11-126.

2015.

(sa Slavkom Goldsteinom) *Tito*, Zagreb 2015., 912 str. (slovensko izdanje: preveli M. Novak i Andrej E. Skubic, Ljubljana 2017.; srpsko izdanje: Novi Sad 2018.).

2016.

„Quelle importance avait la France pour les Croates aux XIXe et XXe siècles?“, u: *Les projets franco-croates et les savants français qui se sont illustrés dans la recherche et la valorisation du patrimoine croate / Francusko-hrvatski projekti i francuski znanstvenici, istaknuti u istraživanju i vrednovanju hrvatske baštine*, ur. E. Marin, F. Šanjek i M. Zink, Zagreb-Pariz 2016., 257-261 (hrvatska inačica: „Što je za Hrvate značila Francuska u 19. i 20. stoljeću?“, u: *Isto*, 263-272).

„Tito“, *Le fantôme de la liberté. Revue littéraire* (Zagreb-Pariz), 37-43.

2017.

„Croatia and Yugoslavia in the Cleft between Totalitarianisms“, *Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte* 69, br. 1 (Potsdam), 89-108.

„Hrvatska i Hrvati u Jugoslaviji, suprotstavljanje centralizmu“, u: *Jugoslavija u istorijskoj perspektivi*, ur. S. Biserko, Beograd 2017., 115-148 (engleska inačica: „Croatia and Croats in Yugoslavia“, u: *Yugoslavia from a Historical Perspective*, ur. S. Biserko, Beograd 2017., 126-162).

2018.

Jasenovac, Zagreb 2018., 992 str.

„O broju žrtava jasenovačkog logorskog kompleksa“, u: *Nečakov zbornik: Procesi, teme in dogodki iz 19. in 20. stolejta*, ur. K. Ajlec, B. Balkovec i B. Repe, HISTORIA 25, Znanstvena zbirka Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2018., 309-328.

„Zločin i kazna (ili – kakva je veza Jasenovca i Bleiburga). Psihološki profil ratnih zločinaca iz logora Jasenovac“, u: *Jasenovac – manipulacije, kontroverze i povijesni revizionizam. Zbornik radova*, ur. A. Benčić, S. Odak i D. Lucić, Jasenovac 2018., 65-85.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

50

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase sans-serif font.

ZAGREB 2018.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 50, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Izvršni urednik / Executive Editor

Nikola Anušić

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

Lektura / Language editors
Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)
Dražen Nemet (engleski / English)

Tisak / Printed by
Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued
200 primjeraka / 200 copies

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*